

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JUNIJ

RAČUNALNIŠTVO

==== Izpitna pola ====

24. junij 1999 / 180 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

MATURITETNI PREIZKUS

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazca za ocenjevanje).

Rešitve vpisujte v za to predvideni prostor v izpitni poli, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. **Odgovori, pisani z navadnim svinčnikom, se ovrednotijo z nič (0) točkami.** V izpitno polo vpisujte le končne rešitve algoritmov. Skice lahko rišete prostoročno. Pišite urejeno in čitljivo.

Število točk za posamezna vprašanja je navedeno ob nalogah v izpitni poli.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 1 prazno.

A) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.**1. Diagrami toka podatkov (data flow diagram) so razširjena tehnika za modeliranje:***(2 točki)*

- A izključno podatkovnega vidika obravnavanega sistema;
- B časovnih odvisnosti in prikaza dovoljenih stanj aplikacij realnega časa;
- C interaktivnih dogodkov;
- D postopkovnega vidika obravnavanega sistema v povezavi s strukturo podatkov;
- E samo postopkovnega vidika obravnavanega sistema.

2. Popolno dokumentacijo informacijskega sistema sestavljajo:*(2 točki)*

- A tehnična dokumentacija (vsebuje: navodila za namestitev – inštalacijo, zahtevano sistemsko programsko opremo, zahtevano oz. priporočeno strojno opremo) in uporabniški priročnik z disketo ali zgoščenko;
- B tehnična dokumentacija (vsebuje: zahteve, načrt, kodo, testne podatke, navodila za namestitev – inštalacijo, zahtevano sistemsko programsko opremo, zahtevano oziroma priporočeno strojno opremo) in uporabniška navodila;
- C tehnična dokumentacija (vsebuje: navodila za namestitev (inštalacijo), zahtevano sistemsko programsko opremo, zahtevano oziroma priporočeno strojno opremo) in uporabniška navodila.

B) NALOGA**3. Z notacijo podatkovnega slovarja (tehnika diagrama toka podatkov) zapišite podatkovni tok, ki vsebuje ime in priimek osebe, njeno bivališče (ulica, hišna številka, poštna številka in kraj). Oseba ima lahko dve bivališči.***(2 točki)***Rešitev:**

---

4. Narišite relacijo (razmerje) med entitetama POŠILJKA in RAČUN:

- a) če podjetje za vsako pošiljko sproti pošlje račun;
- b) če podjetje pošlje račune v določenih časovnih intervalih, npr. enkrat na mesec za vse pošiljke, ki so bile odpremljene kupcu v preteklem mesecu.

(2 točki)

Rešitev:

C) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.**5. Uporaba dvojiškega komplementa je največ v uporabi pri računanju s števili s fiksno vejico, ker:**

(2 točki)

- A je pretvorba v tako obliko najbolj enostavna in hitra;
- B se pri računanju predznak ne obravnava ločeno od vrednosti in ima en sam zapis za število 0;
- C se tako zmanjša število bitov za zapis;
- D mesta vejice ni treba posebej določiti.

6. Utemelji, katero od dveh števil, ki sta zapisani v različnih številskih sestavih, je manjše:

- 1000 v desetiškem (decimalnem) zapisu ali
- 500 v šestnajstiškem (heksadecimalnem) zapisu.

(2 točki)

Rešitev:

D) NALOGA

7. Katera operacija relacijske algebre je označena s črko π :

(2 točki)

- A selekcija;
- B projekcija;
- C naravni stik;
- D kartezični produkt.

8. Ključ zapisa je:

(2 točki)

- A podatkovni element, po katerem je možno enolično določiti posamezen zapis;
- B lahko razločevalen ali nerazločevalen, v obeh primerih pa v datotekah ne smeta obstajati dva zapisa z enako vrednostjo ključa;
- C fizični zapis s spremenljivo dolžino;
- D del zapisa, s katerim urejamo zapise v transponiranih datotekah.

E) NALOGA

9. Za dani relaciji **Nakup** (šifra_kupca, številka_računa, število_izdelkov, vrednost, opis_izdelka) in **Kupec** (šifra_kupca, ime_kupca, priimek_kupca, naslov, kraj, dejavnost_kupca, ugodnost) zapišite v povpraševalnem jeziku SQL naslednje povpraševanje: izpiše imena, priimke in kraj vseh tistih kupcev, ki so kupili več kot 5 izdelkov.

(4 točke)

Rešitev:

F) NALOGA

10. **Rekurzijo uporabljamo:**

(2 točki)

- A kadar je problem, ki ga rešujemo definiran rekurzivno;
- B vedno, kadar je problem mogoče rešiti rekurzivno;
- C kadar je problem definiran rekurzivno in iterativna rešitev zapletena;
- D kadar je problem definiran rekurzivno in iterativna rešitev preprosta.

11. **Koliko zvezdic izpiše podprogram zvezdice ob klicu zvezdice(4)?**

```
procedure zvezdice(i:integer);
begin
  if i>0 then
  begin
    zvezdice(i-1);
    write('*')
  end;
  write('*');
end;
```

(2 točki)

- A 5
- B 4
- C 9
- D 8

G) NALOGA**12. Podatki o delavcih v nekem podjetju imajo naslednjo strukturo:**

```
type datum=record
    dan,
    mesec,
    leto:integer
end;
delavec=record
    priimek:string[30];
    ime:string[20];
    datumRojstva:datum;
    osebniDohodek:array [1..12] of real
end;
var d:delavec;
```

Napišite stavek (zaporedje stavkov), s katerimi izpišemo datum rojstva za delavca, čigar podatki so v spremenljivki d.

(2 točki)

Rešitev:

---

13. Ob upoštevanju podatkovne strukture iz prejšnjega vprašanja napišite stavke za izpis tistih vrednosti, ki so v spremenljivki d shranjene v komponenti osebniDohodek. (Komponenta osebniDohodek je tabela, ki vsebuje zneske osebnih dohodkov za zadnjih 12 mesecev.)

(2 točki)

Rešitev:

H) NALOGA**14. Naštejte algoritme za enostavno urejanje.**

(2 točki)

Rešitev:

---

2 pravilna odgovora 1 točka

3 pravilni odgovori 2 točki

15. Podan je podprogram nalogaH, v katerem sta parametra t1 in t2 naraščajoče urejeni tabeli celih števil:

```
const d1=10;
      d2=5;
type tabela1=array [1..d1] of integer;
      tabela2=array [1..d2] of integer;

procedure nalogaH(t1:tabela1; t2:tabela2);
var i,j:integer;
begin
  i:=1; j:=1;
  while (i<=d1) and (j<=d2) do
    if t1[i]=t2[j] then
      begin
        write(t1[i]:3);
        i:=i+1;
        j:=j+1
      end
    else
      if t1[i]<t2[j] then
        i:=i+1
      else
        j:=j+1
    end;
end;
```

Kaj se izpiše med izvajanjem tega podprograma, če sta dejanska parametra tabeli z naslednjo vsebino:

```
t1: 1 3 3 3 7 8 9 10 11 15
t2: 2 3 4 9 10
```

(2 točki)

Rešitev:

J NALOGA

17. Kakšno vrednost vrne funkcijski podprogram Izracun, če je vrednost dejanskih parametrov $a = 60$, $b = 36$.

```
function Izracun(a,b:integer):integer;
var x:integer;
begin
  while x > 0 do
  begin
    x := a mod b;
    a := b; b := x
  end;
  Izracun := a;
end;
```

(2 točki)

- A 18
- B 24
- C 12
- D 0

18. Kateri izmed stavkov for je napačen, če veljajo naslednje deklaracije:

```
type dnevi = (ned,pon,tor,sre,cet,pet,sob);
var d: dnevi;
```

(2 točki)

- A for d := pon to pet do ...
- B for d := `pon' to `pet' do ...
- C for d := pred(tor) to succ(cet) do ...
- D for d := succ(ned) to pred(sob) do ...

K) NALOGA

19. Na univerzi se za ocenjevanje znanja uporabljajo ocene od 1 do 10, ki imajo naslednji pomen:

1 do 5: nezadostno

6: zadostno

7: dobro

8, 9: prav dobro

10: odlično

Recimo, da spremenljivka `oc`, ki je deklarirana kot

`var oc:1..10;`

vsebuje takšno oceno. Uporabite stavek case za izpis besednega pomena ocene, ki jo vsebuje spremenljivka `oc`.

(2 točki)

Rešitev:

---

20. Za izpis besednega pomena spremenljivke `oc` iz prejšnje naloge uporabite zaporedje stavkov `if`.

(2 točki)

Rešitev:

L) NALOGA

21. Podan je naslednji program:

```
program Nekaj;  
var a:integer;  
  procedure Pristej5(var x:integer);  
  begin  
    x:=x+5  
  end;  
begin  
  a:=7;  
  Pristej5(a);  
  writeln(a:3)  
end.
```

Kaj se izpiše med izvajanjem programa Nekaj?

(2 točki)

Rešitev:

---

22. Kaj se izpiše med izvajanjem programa Nekaj iz prejšnje naloge, če spremenimo deklaracijo podprograma `Pristej5` v:

```
procedure Pristej5(x:integer);
begin
  x:=x+5
end;
```

(2 točki)

Rešitev

M) NALOGA

23. Rezultati, ki jih je doseglo neko nogometno moštvo v državnem prvenstvu, so shranjeni v naslednji podatkovni strukturi:

```
type mostvo=record
  imeMostva:string[30];
  steviloZmag:integer;
  steviloNeodločenih:integer;
  steviloPorazov:integer
end;
```

- a) Napišite funkcijski podprogram, ki za moštvo izračuna število doseženih točk. (Vsaka zmaga prinaša 3 točke, neodločen rezultat pa eno točko.)

```
function steviloTock(m : mostvo):integer;
```

(2 točki)

- b) Napišite podprogram `najboljseMostvo`, ki v tabeli `t` poišče moštvo z največjim številom točk in izpiše njegove podatke (ime, število zmag, število neodločenih tekem in število porazov). Predpostavite, da obstaja samo eno moštvo z največjim številom točk. Kot sestavni del rešitve uporabite funkcijski podprogram iz točke a. Upoštevajte naslednje deklaracije:

```
type tabelaMostev=array [1..12] of mostvo;

procedure najboljseMostvo(t:tabelaMostev);
```

(2 točki)

Rešitev:

N) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.

24. Če primerjamo uporabo podprogramov in makrojev, lahko trdimo:

(2 točki)

- A ob klicu se tok programa v obeh primerih preusmeri na podprogram ali makro, le da se pri klicu makroja uporabi sklad;
- B po klicu makrojev se klici v izvornem programu nadomestijo s telesom makroja, zato je prevedeni program daljši;
- C uporaba podprogramov je glede na izvajanje programov časovno ugodnejša od uporabe makrojev;
- D v obeh primerih je prevedeni program enako dolg, le da makroje uporabljamo, če prenašamo več parametrov.

25. Število prekinitev na časovno enoto je še posebno veliko v procesnih računalnikih, ker:

(2 točki)

- A teče več procesov hkrati in je vključenih več vhodno-izhodnih vmesnikov;
- B se proces, ki ga vodi procesni računalnik neprestano prekinja;
- C je količina informacij, ki jih mora obdelati procesni računalnik, zelo velika;
- D je prioriteta opravil strogo določena in se ne sme porušiti.

O) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.

26. Zakaj se lahko računalniški procesi sprožijo le na osnovi mehanizma prekinitev?

Obkrožite popoln odgovor.

(2 točki)

- A Zahtevajo začetek procesiranja v določenem času.
- B Procesni niso enako pomembni in le mehanizem prekinitev s prioritetai jih razvrsti v času skladno z njihovo pomembnostjo.
- C Samo mehanizem prekinitev zagotavlja začetek in končanje procesiranja procesov glede na njihove prioritete.
- D Samo mehanizem prekinitev zagotavlja končanje procesiranja glede na prioritete procesov.
- E Samo ta mehanizem zagotavlja, da proces z višjo prioriteto le-to tudi uveljavi.

27. Preglednice omogočajo, da je vsebina neke celice aritmetični izraz. Kaj od spodaj naštetega se NE more pojaviti v izrazu:

(2 točki)

- A absoluten naslov neke druge celice,
- B relativen naslov neke druge celice,
- C funkcija iz nabora funkcij, ki jih podpira aplikacija preglednica,
- D poljubna konstanta,
- E številka vrstice/stolpca.

P) NALOGA

28. Pri dostopu do datotek ima uporabnik v splošnem lahko naslednje pravice:

(2 točki)

---

2 pravilna odgovora 1 točka
3 pravilni odgovori 2 točki

29. Večopravilni (multitasking) operacijski sistem mora opravilom zagotavljati:

(2 točki)

Rešitev:

---

2 pravilna odgovora 1 točka
3 pravilni odgovori 2 točki

R) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.

30. V povezavi s katerim od naštetih registrov centralne procesne enote NE uporabljamo takojšnjega naslavljanja:

(2 točki)

- A programski števec;
- B indeksni register;
- C skladovni kazalec;
- D podatkovni register.

31. Zunanjo napravo lahko povežemo:

(2 točki)

- A neposredno na vodilo mikroprocesorja, če ima zadosti majhno tokovno porabo;
- B posredno prek medpomnilnika;
- C neposredno na vodilo mikroprocesorja, če je naprava zadosti hitra;
- D posredno prek vhodno-izhodnega vmesnika;
- E neposredno na vodilo mikroprocesorja, če ima svoj izvor napajanja.

S) NALOGA – Pravilen je samo en odgovor.

32. Uporabo in delovanje mikrokrmilnika lahko dovolj natančno opišemo z:

(2 točki)

- A modelom delovanja, registrskim modelom in organizacijo pomnilniškega prostora;
- B modelom delovanja, organizacijo pomnilnika in načinom naslavljanja;
- C načinom delovanja, programskim modelom in arhitekturnim modelom;
- D načinom delovanja, programskim modelom in organizacijo lokalnega vodila;
- E organizacijo procesorja in organizacijo pomnilnika.

33. V programski model splošnega računalniškega sistema ali mikrokrmilnika prištevamo:
Obkrožite popoln odgovor.

(2 točki)

- A CPE, načine naslavljanja, organizacijo pomnilnika, vrste operacij, ki jih izvaja CPE;
- B registrski model, načine naslavljanja, organizacijo naslovnega prostora, vrste operacij, ki jih izvaja CPE;
- C registre CPE, načine naslavljanja, zbirko ukazov, tabelo prekinitvenih vektorjev;
- D registre CPE, načine naslavljanja, mnemonike posameznih operacij, izvajanje značilnih ciklov.

T) NALOGA

34. Za serijske prenose uporabljamo vmesnike. Da bi zadostili zahtevi univerzalnosti, mora vmesnik omogočati programirljivost naslednjih parametrov:

- prioritete prekinitev,
- režima delovanja (asinhroni in sinhroni prenosi),
- oblike podatka – podatkov.

Navedite, katere registre mora imeti vmesnik, da omogoča nastavljanje navedenih parametrov ter sprejem in oddajo podatkov.

(2 točki)

Rešitev:

---

*1 ali 2 pravilna odgovora 1 točka
3 pravilni odgovori in več 2 točki*

35. Osnovna komponenta mikrokrmilnika je eden ali več časovnikov. Na splošno lahko trdimo, da ta komponenta opravlja tri temeljne naloge (odvisno od načina proženja in izhodnih učinkov). Naštejte te naloge.

(2 točki)

Rešitev:

---

*1 ali 2 pravilna odgovora 1 točka
3 pravilni odgovori in več 2 točki*

U) NALOGA

36. Imamo računalnik, katerega procesor izvede naslednje ukaze:

CLA – vpiši v akumulator vsebino 0,

SRA – pomakni vsebino v akumulatorju eno mesto desno,

ADD x – prištej k vsebini akumulatorja vsebino lokacije x v pomnilniku,

STA x – shrani vsebino akumulatorja v pomnilnik na lokacijo x,

BRZ x – izvedi vejitev na lokacijo x, če je vsebina akumulatorja 0.

Zapišite z zgornjimi ukazi program, ki prebere vsebino iz lokacije y v pomnilniku, jo deli z 2 (upoštevajte, da je vsebina na lokaciji y celo število, deljivo z 2) in rezultat shrani na lokacijo z v pomnilniku.

(2 točki)

Rešitev:

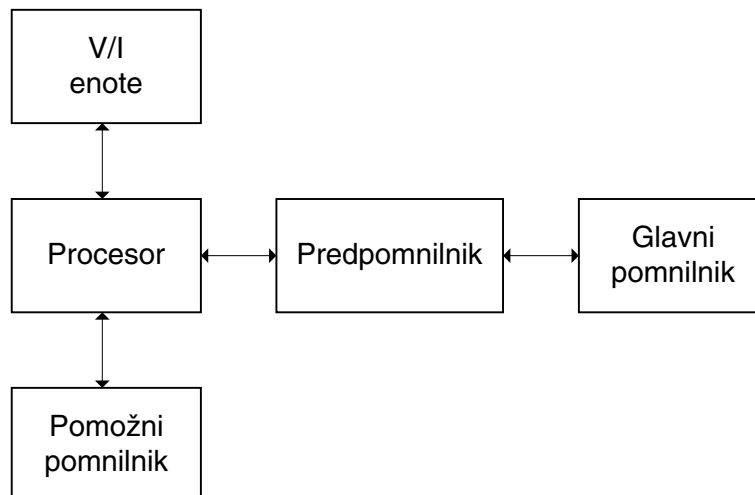

---

37. Spodnja shema prikazuje podatkovne povezave med enotami računalnika.

(2 točki)

Narišite manjkajoče podatkovne povezave, ki jih lahko ima moderen računalnik.

2 novi povezavi 1 točka
3 ali več novih povezav 2 točki

V) NALOGA – Pravičen je samo en odgovor.**38. Tehnika X-ON/X-OFF uravnava pretok podatkov med komunicirajočimi enotami tako:***(2 točki)*

- A da nadzoruje število oddanih paketov, ki še niso bili potrjeni;
- B da neposredno nadzoruje zasedenost sprejemne čakalne vrste;
- C da nadzoruje hitrost oddajanja paketov na strani oddajnika;
- D da preverja velikost odposlanih paketov na strani oddajnika in velikost sprejetih paketov.

39. Kaj je značilno za omrežja, ki za prenos podatkov uporabljajo preklapljanje povezav?*(2 točki)*

- A Paketi, ki sestavljajo neko sporočilo, potujejo od izvora do ponora po različnih poteh in različno hitro.
- B Sporočilo potuje tako, da se v celoti sestavi v vsakem vozlišču na poti od izvora do ponora.
- C Za prenos podatkov se med izvorom in ponorom vzpostavi logični kanal, ki je na voljo toliko časa, kot traja prenos celotnega sporočila.
- D Paketi, iz katerih je sestavljeno sporočilo, potujejo po najkrajši možni poti, ne glede na zasedenost omrežja.

Z) NALOGA**40. Kateri plasti OSI-RM ustreza IP – Internet Protokol?***(2 točki)***Rešitev:**

---

41. Kaj je značilno za sinhroni podatkovni kanal?*(2 točki)***Rešitev:**

PRAZNA STRAN